

Examenverslag van bedrijfseconomie havo, tweede tijdvak (2026)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in vier categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst bij het onderdeel 'Financiële zelfredzaamheid' stonden de verschillen tussen een 'schadeverzekering' en een 'levensverzekering' uitgelegd. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	2	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je beantwoorden door logisch te beredeneren wat redenen kunnen zijn om voor een lager verzekerd bedrag te kiezen. Logisch beredeneren wordt door het Cito als algemene vaardigheid beschouwd.
	3	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Hypotheekvormen' van de uitleg 'Lenen' zijn de voor- en nadelen van de 'lineaire hypotheek' en de 'annuïteitenhypotheek' besproken. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	4	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Annuïteiten' van de uitleg 'Lenen' is een stappenplan besproken hoe je de 'aflossing', 'interest' en 'nieuwe schuld' kan berekenen bij een 'annuïteitenlening'. Met behulp van dit stappenplan kon je deze vraag beantwoorden. Het was hier belangrijk om te letten op de gevraagde datum om te zien dat je het stappenplan twee keer moest toepassen, zoals ook is besproken in de uitleg.
2	5	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Ondernemen' zijn de drie P's van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)' besproken en hoe je deze kan herkennen. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	6	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De begrippen 'breedte' en 'diepte' van een assortiment zijn niet expliciet behandeld tijdens de cursus, omdat dit onder de grotebakstof valt.
	7	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is het begrip 'rechtspersoon' besproken en wat dit betekent voor de aansprakelijkheid bij verschillende rechtsvormen. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	8	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balans' van de uitleg 'Balans & beoordelen' zijn alle verschillende balansposten besproken die voorkomen op de balans. Met behulp van deze kennis kon je deze vraag beantwoorden. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met het opstellen van een balans, bijvoorbeeld bij opgaven 27 en 44 uit de bundel.
	9	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Lineair' van de uitleg 'Lenen' is een stappenplan besproken hoe je de 'interestkosten' per periode kan berekenen bij een 'Lineaire lening'. Met dit stappenplan kon je deze vraag oplossen. Het kon hier helpen om woorden als "iedere maand" en de periodes te markeren in de bron om te zien dat de 'aflossing' en 'interest' per maand moesten worden berekend, zoals is besproken in de uitleg 'Stappenplan examensom'.

	10	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Bij deze vraag kon je gebruik maken van de informatie uit de tekst over de inkopen om de contante inkopen te berekenen. De extra denkstap was hier dat je op basis van de verkopen de inkoopprijs zelf kon berekenen. Het berekenen van contante inkopen of verkopen heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij opgave 35.
	11	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je de uitwerkbijlage invullen met behulp van de gegevens uit de tekst. Voor het eerste punt kon je de loonkosten berekenen met de bedragen en percentages die zijn gegeven in de tekst, waarbij het kon helpen om alle gegevens nauwkeurig te markeren zoals besproken in 'Stappenplan examensom'. Voor de betaling van de 'crediteuren' moest je rekening houden met de 'krediettermijn' van de inkopen. Om deze betalingen te berekenen, kon je gebruikmaken van het stappenplan 'Debiteuren/crediteuren' uit de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Voor de laatste twee punten kon je alle ontvangsten min alle uitgaven doen en een conclusie geven over het 'rekening-courant krediet'. Hierbij was het belangrijk dat je het antwoord uitlegde totdat je geen "waarom" meer kon stellen, zoals is besproken in 'Stappenplan examensom'.
3	12	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het oplossen van deze vraag moest je een gewogen gemiddelde berekenen, wat het Cito beschouwt als een algemene rekenvaardigheid.
	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Samengestelde interest' van de uitleg 'Sparen' is besproken hoe je de 'eindwaarde' van een bedrag op een spaarrekening kan berekenen. Ook is er een voorbeeld besproken hoe je dit kan doen als tussentijds de rente verandert, zoals bij deze vraag het geval is. Door dit stappenplan toe te passen zoals in het voorbeeld uit de uitleg, kon je het eerste punt verdienen. Het tweede punt kon je verdienen door de boete en het beschikbare bedrag te berekenen met behulp van de gegevens uit de tekst.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Aandelen en obligaties' uit de uitleg 'Vermogen' is besproken wat een 'beleggingsfonds' is en dat het minder risicovol is voor de belegger doordat ze geld van een grote groep beleggers beheren en dat beleggen in 'aandelen' en 'obligaties'. Met behulp van deze kennis kon je noemen dat ze daardoor meer kennis hebben over beleggen en hun risico's beter kunnen spreiden. Tijdens de cursus heb je kunnen oefenen met een vergelijkbare vraag over een 'beleggingsfonds' (Opgave 117).
4	15	1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het onderdeel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' is besproken dat 'variabele kosten' veranderen als de afzet verandert, en 'constante kosten' niet. De extra denkstap was hier om dit af te lezen uit de grafiek. Door te zien dat het zwarte deel van 3000 euro constant bleef, kon je de 'totale variabele kosten' delen door de bijbehorende afzet.
	16	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Marketing' zijn de twee verschillende vormen van prijspolitiek besproken. Aan de verkoopprijs van 10 euro ten opzichte van de concurrentieprijs van 15,95 euro kon je herkennen dat het ging om een 'penetratieprijspolitiek'.

	17	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je beantwoorden door middel van de gegevens en percentages uit de tekst. Het kon hier helpen om nauwkeurig de gegevens die te maken hadden met het einddoel van de vraag te markeren, zoals besproken in 'Stappenplan examensom'.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' is de formule voor het berekenen van de winst bij een bepaalde afzet besproken, waarbij je gebruik kan maken van de 'dekkingsbijdrage'. Door deze formule in te vullen door je antwoorden van vraag 15 en 17 te gebruiken, kon je deze vraag beantwoorden.
	19	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Marketing' zijn de vier P's van de marketingmix besproken en waaraan je deze kan herkennen. Voor deze vraag kon je één van de drie overige P's naast Plaats kiezen en een manier bedenken hoe Nadal deze zou kunnen inzetten.
5	20	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'functieprofiel' is niet expliciet tijdens de cursus besproken, omdat dit onder de grotebakstof valt.
	21	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' is besproken dat 'variabele kosten' veranderen als de afzet verandert, en 'constante kosten' niet. Met behulp van deze kennis kon je beredeneren dat het hier ging om 'constante kosten'.
	22	6	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het onderdeel 'Verslagen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken dat de 'exploitatiebegroting' een overzicht is van opbrengsten en kosten. Deze vraag kon je beantwoorden door de bijbehorende uitwerkbijlage in te vullen met behulp van de gegevens in de tekst. De extra denkstap die je hier kon zetten was dat je het percentage niet-betalende studenten kon berekenen aan de hand van de 'exploitatiebegroting' van 2024-2025. Het kon bij deze vraag helpen om de gegevens nauwkeurig te markeren in de tekst, zoals besproken in 'Stappenplan examensom'.
	23	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je zelf twee redenen bedenken welke financiële voordelen het kan hebben voor de introductiecommissie als de eigen bijdrage vooraf wordt betaald. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is besproken dat een 'vereniging' een niet-commerciële organisatie is. Met deze kennis kon je twee redenen bedenken waarom de roeivereniging genoeg neemt met alleen een vergoeding voor de gemaakte kosten.
6	25	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is besproken dat de 'Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA)' het hoogste besluitvormingsorgaan is bij een 'bv' of 'nv'. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	26	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Vermogen' is een structuurboom besproken voor het berekenen van de winstverdeling. Je kon bij deze vraag de toevoeging aan de reserves berekenen zoals in het voorbeeld in de uitleg.

27	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je de 'solvabiliteit' berekenen met de gegeven formule, zoals je ook tijdens de cursus hebt kunnen oefenen bij bijvoorbeeld vraag 30. Het kon hier helpen om de balans eerst op te delen in categorieën, zoals is besproken in de examentip in het onderdeel 'Kengetallen' van de uitleg 'Balans & beoordelen'. De extra denkstap bij deze vraag was dat je kon inzien dat na verdeling van het 'resultaat' de toevoeging aan de reserves bij het 'eigen vermogen' wordt opgeteld, terwijl de 'nog te betalen vennootschapsbelasting' en het 'dividend' als 'kort vreemd vermogen' op de balans komen te staan.
28	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balans' van de uitleg 'Balans & beoordelen' zijn alle onderdelen van het 'eigen vermogen' besproken. Met behulp van deze kennis kon je een manier bedenken om het 'eigen vermogen' te laten toenemen.
58			

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	5	9%
II	40	69%
III	11	19%
IV	2	3%
	58	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 97% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.